

77.585

77585

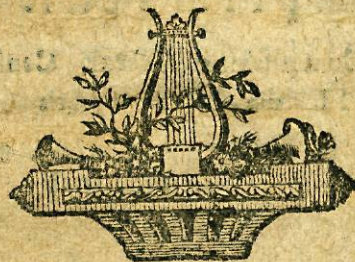
ANGLUS

6 s

MAGYAR

IGAZGATÁSNAK

EGYBEN - VETÉSE.

NYOMTATTATOTT KOLOSVÁRAN,

HOCHMEISTER MARTON, Ts. K. privil.
Könyv-nyomtató által. 1790....

P. Jar. Pub.

Imprimatur.

Ex Commissione Libror. Censoris.
SIBINII. die 6ta Septembris 1790.

J. Bedeus de Scharberg. m. p.
Secretarius.

77585

Igen meg-tettzet volt nékem annak a' Dé-
ák munkátska Irojának a' gondolattya,
mellynek szemöldök Irása ez: „ Anglia és
„ Magyar Ország Igazgatások formájának
„ előadása; „ Ez a' Munkátska a' két Nem-
zetnek Országos szabadságait hasonlittya
egybe, némelly tziikkellyekben. De a' mi
nékem ennek alkalmatosságával a' továbbra
való gondolkodásra okot adott; nem azok-
nak az erősségeknek valami gyengeségek,
mellyeket Magyar Ország részéről azon Iro
elő hozott; mert azok leg-alább előttem,
erősebbek mint sem igazsággal ellenek le-
heszen mondani. Azon kívül-is pedig volt
modom. több más jeles Iráfotskakát-is lát-
ni, melyekben nem tsak ezek; hanem min-
den más igazságai-is Magyar Orzágnak
vélekedésem szerint ellene mondhatatlanul
meg-vadnak bizonyitva; Ország Törvényei-
a
böl

ből, Országos Végzésekből közönséges köte-
sekből és Szövetségekből. Ugy hogy az
Igazság meg-mulatásának törvényes uttyán,
és az egyenes Itélő szék színén, semmi kér-
dés rollok tovább nem lehetne.

Hanem ezek közül az Írásotskák közül
egybe, mellynek Szemöldök Írása ez: „Egy
„Lengyel Tanács Urnak egy szabad Né-
„met Birodalombéli Tanács Urhoz írott Le-
„vele, 1706ba. Az Ironak ezt a' meg-jegye-
fit találom, mellyet tsudálkozással ír ma-
ga-is: Hogy t. i. a' Magyaroknak magok
Királyokkal az akkori időkhöz képest va-
lo villongások alkalmatosságával, az ide-
genek között majd lenki nem találkozik,
a' ki nek az ő igazságok a' fejibe bé férjen:
és a' ki azt hidgye, leg alább a' Magyar
Nemzet forfán syivibe részt végyen; közön-
ségesen nyughatatlanságnak tartatik min-
den dolgok; Ezeken a' szavain az Ironak
igen meg-ütököztem, mert azt tartom, hogy
magunkot más ki-pallérozott Nemzetek-
kel egybe vetvén, elég okom vagyon
ráá, hogy úgy itéljek: hogy Európába
nem tsak a' Magyaroknak vagyon Fejek. És
részemről nem tagadhatom azt-is, hogy olly-
an izokásom vagyon, hogy akármelly igaz-
nak és világosnak tessék-is nékem valamelly
dolog, akár a' természeti jelenések, akár
az igazságok rendibe légyen az, de ha más
hozzám hasonló értelmű, vagy nétalám ér-
telmezebb emberek azt meg-nem esmérík:
tehát akkor a' magam tulajdon esmérété-
is

is kételkedni kezdek; és vizsgálódásimat uj-
ra elő-vélfzem. Miért ne kételkednék az
ember magán-is, hogy vallyon nem betegé?
ha lokan és jó szívu értelmes emberek mon-
gyák. Leg előbb-is azért meg-kezdettem az
említett Iro szavainak igazságát fontolni.
Igaz é t. i. az, hogy más idegen értelmes
emberek a' mi dolgainknak, és Királlya-
inkal Százaktól fogva fenn forgo ügyeink-
nek rendibe, nem úgy gondolkodnak mint
mi; nem látnak igazat?

Mi tagadás benne, úgy találom én-is;
leg alább hozzám hasonló Baráttal és
gyütt, az én értemne úgy tapasztaltam.
Mert kezdem a' Hazamba lévő idegeneken.
Kevés felsőbb vagy alsóbb rendű Fő Tisz-
tek voltak most egy néhány idő alatt Ha-
zánkban, a' lok féle Nemzetű idegen Tisz-
tek között, kikkel közelebb vagy távolabb
való esmerettségünk közönségelen, és tár-
salkodásunk nem lett volna. Sok derék,
Nemes indulatu, jó szívu, meg-világosítá-
tott elméjű, és tiszta itéletű jeles embere-
ket találtunk közöttök; lok versen vetél-
kedtünk vélek Hazafiakul Nemzetünk sza-
badtságairol. Illyenkor meg esett, kivált
értelmezebbekkel lévén közüllök ügyünk;
hogy állatásunknak, és Törvényes erőssé-
geinknek engedtek ugyan: de nyilván ta-
pasztaltuk a' mellett, s magok-is meg val-
lották; hogy szabadságainknak helyyes vol-
ta tsak nem fér egészen fejekbe; és az elő-
adott

adott okoknak meg-gondolása ugyan okoskodásokat meg-köti, de szíveket meg-nem nyerheti.

A' külső Országokon, — ha küllyebb megyek, — kitűdö a' ki Igasságunkat láf-fa? Az Ujság iroknak nyelve, mindenütt a' közönséges nyelve; és a' Német Szabad Birodalom, kétszég kívül a' Világon a' leg szabadabb Birodalom: még-is a' Hám-burgi Holnapos és Beyreuti Ujság Levelek Iroi ellenünk vadnak; mellettünk egy fints. De nagyba mérnék fogadni, — hogy közelebb jöjjenek, — hogy tulajdon magunk Hazája Fiai és Léányai között, és meg-talám a' Fővebb Méltóságok fényes rendibe-is; közönségebben szolván mind két Nembe kik most az Ország Szabadságai mellet, — mivel hogy Hazafiának lenni modivá vált, — tüzesen buzoknak; igen kevesen vadnak olyanok; a' kik azoknak az Igasságoknak fundamentomát, és ága bogát jól esmérnék és tudnák; 's egyszersmind szívekbe-is rollok meg-győződtek volna. Ha valaki az ilyeneket azon Számlálás modgyával kezdené számlálni, a' millyennel Juvenalis ama Pylusi Öreg Királyt esztendeit számlálta; né talám a' jobb kezére által nem menne. Nem kívánom érdeklenni őket; mert nem a' szívek hibája; az idő. Hazánk-nak érdemesebb Léányai többnyire, ártatlan és szent életű, de idegen Nemzetű Szűzek jöléből mentenek Férjeik ölebbe. Ezek

a'

a' Thérédia Iskolájába, és idegenek között, nevedtenek, onnan egyenesen léptek az Hivatalok poltzára; ebbe a' mult pappiros Világba, mikor iro-Afztalok mellé ültek jü-lekig ültek a' pappiros közé; szerentségek voltak, ha a' jelen valo folyó dolgokat igazithatték, a' mult időkkel nem mindnyájon esmérkedhettek égyaránt.

Ezeknél a' tapasztalásoknál fogva tett vizsgálódásim mellett azért, nem kételkedtem semmit, az említett Iró, fellyebb elő hozott szavainak igasságán. De meg-kell vallanom; annál nagyobb bámulásom, ezen tsudára méltó jelenésnek az okán. Talám éppen nem érezheti senki igazán más nyomorúságát, ha maga-is benne vagy hasonloba nintsen; vagy ha különben az a' más, nem igen jó Baráttya. Vagy ugyan talám hogy azok az Igasságok és Szabadságok nem olly könnyen értethetnek meg; az oka a' dolog elő adásának és esméretének modgyába-is vagyon; és azért ha egy idegennek, vagy még Hazafia, vagy Léányának-is, vagy modgya, vagy ideje, vagy néha kedve-is nintsen a' mi különös Törvényes szokásainkat, nagy készüllettel vizgálni; nagy darabokba foglalt Országos Törvényes Könyveinket által forgatni, és bellőllek az Igasságot meg-érteni: nem ollyan nagy tsuda. Így kezdettem azért magamban el-mélkedni, hogy vallyon nem volna-e mod benne, azok nélkül a' nagy Könyvek

a 3

és

és terhes Munkák nélkül-is tsak a' termé-
szeti okoskodás szemben tűnő és kellemet-
es fényénél, állapotunkat olyan világos-
ságba tenni; hogy valaki meg-láttya fzi-
véig haslon; és vagy tökéletesen meg-gyö-
zödgyék, vagy leg alább a' Nemes Nem-
zetet, és a' mellet 's Hazájok mellett buz-
go Rendekeket tovább nyughatatlan Fejek-
nek ne tartsa. Midőn ezeken tünődném.

Jutott vala azonban egy gondolatots-
ka eszembe. Annak értelme majd ilyen for-
ma volt: Hogy

Magyar Országban a' Királyságra való
választatás vagy arra Eleiről való követ-
kezés, a' mint nevezik *Hereditaria Successio*
között, az Ország fundamentomos állapot-
tyára nézve, talám semmi olyan nagy kü-
lömség nem volna, a' mint közönségesen
tartatik. A' Királyok magok személyekre
nézve ugyan nagyon nagy külömség. Mert
egyik tudgya, örömmel pedig, hogy ki kö-
vetkezik utánna, és Házának dítőfőségéről
bizonyos; a' más pedig nem tudgya: de az
Országra nézve, ha mindenik Király, mind
a' választott mind az örökös következései,
tsak ugyan azon egy Törvények szerint ur-
alkodik; mind egy akármelyik uralkod-
gyék. A' két Királynak, egyiknek a' má-
siknál nagyobb szabadsága, vagy Tör-
vénytől való mentsege nintsen; sem mü
nagyobb szolgák vagy Rabok egyik alatt
mint

mint másik alatt nem vagyunk; hanem tu-
lajdon képen szolván tsak Hivei; 's a' Tör-
vényeknek véllek együtt Rabjai, vagy is-
mét véllek együtt Urai vagyunk, és mara-
dunk törvényesen. Mert

Magyar Országban — ha a' Kitsínyeket
a' nagyokhoz szabad kasonlitanóm — vá-
lasztott Király vagy Fő Ispány, vagy Vá-
rosi Biro, vagy örökös Király, Fő Ispány,
vagy Biro; akármelyik légyen, a' mint
szokott-is lenni; akár választott akár örö-
kös, de mind Biro, mind Fő Ispány, mind
Király, tsak Tiszt; egyik nagyobb a' má-
siknál, vagy Felsőgelebb; de tsak Tiszt,
nem Földes Ur egyik-is. Mint a' Biro és
Fő Ispány a' magok Jozságokba; ugy a'
mi Királyunk és Korona Örökösünk Austri-
ába Örökös Földös Urak; de mint emezek
a' magok Tisztsegek kerületébe, ugy a'
Király Magyar Országban, 's a' Koroná-
hoz tartozó részekbe 's Országokba egyik
sem örökös Földös Ur, hanem tsak Tiszt-
re nézve Örökös Tiszt; allatta valoi egyik-
nek sem olyan Jobbágyi, mint a' Jozsága-
beli maga földin lako Örökös Jobbágyok,
hanem örökös Hivei tulajdonképen szolván;
és a' Tisztsege Kerületibe lévő föld, egyiké
sem olyan magáé, mint a' maga Jozsága-
ba való földé 's a' t. Továbba

Hogy mind addig, mig a' Felsőgecs Au-
stria Házban Nemes Magyar Orzágnak
a 4 választ-

választás szerint lettek Királyai, mind pedig az után hogy az örökös következés megadatott: a' Királyok csak egy forma Törvényes, és egy aránfu hatalmu Királyok voltak. Es mikor az örökös következést megadta is az Ország; semmit egyebet nem adott, hanem csak örökös Tíztség szerint való Hatalmat; 's mint az Angliai örökös Királynak Angliába, ma fíntsen több annál. N. Felséges Mária Thérézia utolsó Törvényes Koronás Királyunknak, nem volt több szabadsága egy tseppel is, mint Josefnek az Első Örökös következési Királynak, Első Leopold Fiának. Ennek hasonloképen nem volt több, — a' tiszta következést ki-vévén, — mint az Atyának; ennek sem több mint Eleinek, 's azok előtt volt Magyar Királyoknak, Lajosnak 's a' többinek.

Es valamiképen képtelenség volna, hogy egy Örökös Fő Ispány annál a' szónál fogva, hogy ő örökös a' Vármegyét ugyanísa mint a' Jozságát; 's a' kettőnek szokásait, szolgálatba lévő embereit, Tíztségeit, Jövedelmeit, Katonáit, Hajdúit egybe zavarja, 's a' Vármegyét végre a' maga nevére nevezze; vagy hogy az Angliai Király Hannoverába lakjék, az Angliai kintset oda hordassa a' Hannoverai Kints tartó Házba; Hannoverai meg-hittebb emberei közül küldgön Angliába Kints tartókat, Vise Királyokat, Kép viselőket, Biztosokat, tisz-

Tíztekel, Katonákat az Anglusok nyakára, azokat az Anglusokéval egybe elegyítse, a' Várokat Hannoveraiakkal rakja meg, a' Fő Titok Tanátia (Ministeriuma) Hannoveriaiak legyenek, 's Angliába nem tiszán az ő Törvényes szokások és Nemzet-beli embereik által folyjon a' dolog; hanem a' mint a' Hannoverai Titok Tanács küldi Parancsolatait; és azok által a' Biztosok által, és alatt, a' kiket onnan küld: úgy mind ezek olyan képtelenségek Magyar Országban; 's a' mi a' Magyar Nemzet részéről nagyobb tsunyaság, 's az idegenek részéről nagyobb értelenség, az; hogy Európába közönségesen a' Göttingai nagy Tudomány Profelloroktól fogva, a' Bétfi Irokig, mindgyájon a' Magyar Koronához tartozó Tartományokat, Ausztriai Tartományoknak *österreichische Staaten* nevezik; holott egész Ausztria mint Ausztria annyit bir Magyar Országban, mint a' mennyi szőr a' tenyereden vagon. Azt mondgyák: hogy a' Magyar ezerek Ausztriai Seregek; én Ausztriai Jobbágy vagyok 's a' t. Isten mentsen! mert

Magyar Ország Ausztriától egy olyan meg-külöm böztetett Ország, azért hogy a' kettőnek egy Feje van, mint Anglia Hannoverától, azért hogy ezeknek is egy Feje vagon, mind Határiba, mind Törvényeibe, mind Igazgatásába, mind minden pontra nézve. Magyar Ország olyan

magától fen álló Ország mai-is, mint volt Sz. István Király idejébe; és mint más akármelyik Ország a Világon. A Magyar Királyság pedig a Koronához tartozó minden Tartományokat egybe vévén, nem csak a szebb Királyságok rendibe van; hanem mint királyság Austria Tartománya nem-is lehet. El-pusztították ugyan Magyar Országot a Tatárok Béla idejébe; négy esztendeig laktak benne — Isten tsudája hogy még egy maroknyi Magyar vagy — a Király-is egy Szigetetskébe tartozkodott meg; El-fogták azután a szívit a Törökök, az Anya Várossal együtt; a szélitis meg-nyirbálták; más felől el-szakadt Erdély; és a Lengelek még az előtt elfoglalták volt Halitsót; mellyek most a Koronához ismét vísza jöttek; de még-is megmaradott, és külön s magától fen álló Országnak maradott. Hanem az Anya Város és Királyi Lakhelly Török kéznél lévén, a Király a maga Hertzegségébe Bétsbe kezdet lakni, idővel azután az Iro Szék (Cancellaria) is oda ment; s az Uraságok-is oda kezdetek járogatni. Az alatt míg, a Törökkel való Tsaták tartottak, az Ausztriai s idegen Hadi Seregek, mint Szövetségés, és Segéd-Hadak bé jöttek az Országba; őrizetül bé mentek a Vátrakba; s mind a két helyen a Törvény titalma ellen meg-maradtanak. Majd villongo idők jöttek; a talám nem éppen ért igyekezetnek, a Hazafiak részéről, nagy

véres

véres és nyomoru példai estenek a mult Száznak a végén, s ennek az elein; s azután nem mért fenki az igaságnak Apostolává lenni. De mind azonáltal Ország, Nemzet, Törvény, s ezeknek igaságai el-nem töröltetnek; Estenek ugyan rajtok fok a-probb és nagyobb, ujjabb még ujjabb febek; mellyek már utollyára a jozon okos-ságot és természetet-is fel-haborityák vala, minéműek voltanak közelebb a Föld-mérés, az idegen Nyelv bé hozásának képtelen szándéka: de meg-maradtak mondom Törvényink és Igaságaink, bátor rakva febekkel; és ezek a próbák tsak a Felső Hatalommal való vízá élésnek, ujjabb és talám végső erőlködései voltak.

Igy, vagy majd ilyen modon el-mélkedem vala a minap, úgy gondalkodván; hogy talám egy ilyen forma derekas előadása a dolognak, nétalám szivekre hathatna azoknak-is: a kiknek annak a mélyly Kutnak, az igaságnak fenekére le-szállani, modjok nem volna. Most azért kezembe akadván, az előbb említett Déák Irás, mellyben az Angliai s Magyar Országai Igazgatás formája egybe hasonlittatik; meg-tett az Iro gondolattya, és úgy vélekedtem: hogy előbbeni tzealomra talám nem lenne illetlen, ha én-is meg-próbnám ezt a modot-is egy néhány sorotskába. Ugy mind az által, hogy midőn a Déák Iro, az Haza és Nemzet Igaságait,

a' Törvény könyvekből kívánta meg-mutogatni: én azokat olyan formán adnám elő; hogy azoknak igasága, tsak magokra-is szemben tűnnék. Mennyen bátor az Igaság — mikor tsatára megyen — Hadi Seregekkel, és Kézfűzetekkel; nem ellenség eleibe kézfűztem én az artatlant, hanem hasonló ártatlanok eleibe: kik ugyan ezen részbe talám még-ötet nem esmérték, de ha tsak tisztá természeti öltözetébe meg-láthatyák-is, mint meg-hodolt tisztelői, azonnal kézfűznek meg-ölelni.

Magyar Ország és Anglia, a' két Nemzet, és Királyok 's Igasgatásoknak Formája, egy Lincába.

1. Az Angliai Király örökös következésü Király Angliába de nem Anglus Nemzetből való. Így

A' Magyarok Királya-is, örökös következésü Király Magyar Országon; de nem Magyar Nemzetből való.

2. Az Angliai Király egyszersmind Hannoverának-is Fejedelme, és így az Angliai Király, és Hannoverai Választo Fejedelem, tsak egy személly; de azért Anglia és Hannovera két Ország: és tsak azért hogy az Angliai Király, 's Hannoverai Választo Fejedelem egy személly; ha

szint.

szintén mindenik egy forma szabadságu Ország volna-is; még-is a' két Ország két Ország maradna, mivelhogy kettő. Így

A' Magyar Orzági Király, egyszersmind Ausriának-is Értz Hertzege; es így a' Magyar Orzági Király, 's Ausriai Értz Hertzeg, tsak egy Személly; de tsak azért, hogy a' kettőnek uralkodoja tsak egy személly; még-is Magyar Ország és Ausria két Ország maradna, ugy-is, ha a' két Ország egy szabadságu és egy forma szabadságu Ország volna-is; tsak azért-is hogy kettő. De

Azért-is nem egy Ország a' két Ország, Anglia és Hannovera. Söt tellyes lehetetlen-is hogy egy legyen; vagy hogy természetekre nézve egybe zavartasának: Mert Hannovera maga nem szabad független; hanem a' szabad Német Birodalomhoz kapoltatott Tartomány. Es azon részbe azért, sem maga az Ország, sem az Ura, nem tellyeséggel független Fő Uraság. Anglia pedig tsak az Istentől függő, és magára fenn álló, egy meg-külömböztetett szabad Ország.

Hasonloképen Magyar Ország és Ausria sem egy Ország, söt nem hogy a' kettő egy volna, de még hogy egészen egybe zavartasának-is, — mint eddig hijába próbáltott, — természetekre nézve lehetetlen. Mert

Mert Auszria-is, valami képen Hannovera, nem-is magától fenn álló különös Tett; hanem tsak rész Tett, a' Szabad Német Birodalomnak Tagja; maga az Értz Hertzeg-is, mint Értz Hertzeg, rész szerint a' Szabad Német Birodalomtól függő Uraság: Magyar Ország pedig mind magára, mind Királyra nézve; különös, tsak az Istentől függő Ország.

4. Hannoverának az Angliai Király, mint Hannoverai Fejedeleme, Földes Uras Fejedelme-is; Hannovera Földének tulajdonosja egészlzen; és tulajdonképen vé-
vén egész Hannoverába nintsen senkinek másnak egy talpalatnyi föld-is tulajdona. Van Öröksége melly Attyárok Szállott's Fiára megyen, vagy pénzivel vette: de a' tulajdonoság a' Fejedelmé; és mind a' Földhez és annak gyümöltiséhez; mind a' Lakosokhoz és azoknak keresményekhez; mind az igazgatáshoz, és annak modgyába valo rend szabáshoz; Nem tsak olyan igazsága (Jussa) vagyon mintegy Törvényes Uralkodonak: hanem olyan-is mint tulajdonosnak; mint Földes Urnak. Elémben

Augliának a' Királyja nem Földes Ura, hanem tsak Fejedelme; egész Angliába egy talpalatnyi földé nintsen tulajdona; ha tsak pénzen nem örököstet magának, vagy valamellyik gyermekének; az egész Anglus Föld, sőt még az az Udvar-is, a' mellybe lakik

az Országé, és az Anglus Nemzeté. Sem a' Földhez, és annak gyümöltiséhez; sem a' Lakosokhoz, és ezeknek keresményekhez; sem az igazgatáshoz, vagy ennek modgyába valo rend szabáshoz, tellyességgel semmi más, nem tsak Jussa; de még Izava nintsen: hanem tsak Királyi Tifzti-hez képest, mint Angliai Törvényes Uralkodonak.

Auszria ismét hasonlo Hannoverához. Az Értz Hertzeg az egész Hertzegségnek tulajdonosja 's a' t. és azért, mind a' Földhez, mind a' Lakosokhoz; mind a' rend szabáshoz, nem tsak olyan Izava vagyon mint uralkodonak: hanem mint Földes Urnak-is; és tulajdonosnak. Az Hertzegnek az Hertzegségbéliekre nézve, nem tsak személlye szabad; hanem minden a' mi tetzik; annál-is inkább a' Földre, és Keresmény modgyára nézve; maga különös hasznára, vagy tzeljára; elveheti akárkitől-is a' Földet, örökségit, vagy piatzi, vagy Bétsü szerint valo árrát le téven. A' mi a' Lakosokat illeti pedig, ezek között a' kik személlyekbe szabadok, avagy egyik a' másfiktál szabadobbak nem a' Fejedelemre nézve szabadobbak; hanem tsak egy másra, bizonyos tekintetekre, és egy más közt valo mentségekre nézve. A' Fejedelemre nézve pedig. a' mennyibe Lakos és Földet bir, senki nem szabadabb a' máfik-nal. A' tereh a' Földhez van szabva; és a' ki azt lakja, tagy

vagy használja, annak ahoz képest a' terhet is hordozni kell; a' nagyobb Urnak szintugy mint a' kisebnek, 's mint szolgájaknak és Jobbágyoknak. Házok Földgyek, ha az Uralkodo akarja, egy sorba Számálá mehet; hogy a' Katonaság szállása állapotja, és más terhek, a' szerint a' Szám szerint menyenek; és edgyik a' másikat meg-ne tsalhassa. Ha a' Jobbágy vagy Szolga Lakhelye Lako nélkül marad; azért a' tereh el nem vész; hanem a' kire marad, annak a' terhet hordozni kell. Mind ezeknek 's több hasonlokknak; — ha nem hibázom — természet szerint így kell menni. Ellemben.

Magyar Ország hasonló Angliához. Egész Magyar Országban nintsen a' Felséges Királyi Háznak több tulajdona, hanem a' mi keveset pénzen vettek; mint p. o. Holtsot; mellyet is mint más Hazafia, a' maga pénzen vett földit ugy birnak: és azt is a' Vérek a' Felséges Háztól is, mint más akárkítól meg-kereshetik. Az egész Magyar Földnek egy része a' Királyi Udvar tartására hagyatott, melly a' Hiyatalé: és a' Király élhet belőlle, de el-nem idegenítheti; más részét mihellyt a' Koronára Száll; a' Király tartozik el-ajándékozni; sem magának nem tarthattya; sem pedig kedve szerint nem ajándékozhattya; hanem csak érdemes Hazafiának, és a' Törvénybe kitett okokon 's modokon. Mert különben

ben sem az ajándékozás, sem az Levél semmit nem érnek. Ha pedig az Ajándékozás jó: tehát akkor a' meg-ajándékozott személy, a' Korona tagjává lesz: és Földinek olyan tulajdonos, mint a' Korona. Ugy hogy, ezt senki az ő akarattya ellen, Törvény uttya kívül el-nem veheti tőlle. Attola' szempillantattól fogva, az ő személye szent, mint a' szent Korona Tagjaé; a' Királlyal a' Korona ellensége ellen együtt hadakozik; 's a' Korona javára együtt tanátskozik. Tsak egyedül a' Biro, még pedig illendő Törvényes Birája ítéldeti, károsíthatja meg-vagyomnyába, személyébe, más senki sem. Ennek mind személye, mind majorság Földei, meg-vagynak az ő Parasztyai személyektől, és Parasztföldgyektől különböztetve; és egy Linéába, 's egy Szám alá természet szerint nem mehetnek. Minden közönséges terheket — Katonáskodáson kívül — tsak a' paraszt visel, még pedig nem ugy, hogy a' tereh a' Föld után járjon: mert, ha a' Nemesnek szüksége ugy hozza, a' Paraszt földét Udvarához és Majorságához foghattya: és mindgyárt Nemes Föld lesz: és ő a' föld terhet fel venni 's hordozni nem tartozik.

5. Hannoverába a' Fő Hatalom Felsége, tsak egyedül az Uralkodo Személyébe vagyon. Ne ugy értsd ezt mind által, hogy szabad volna törvénytelenséget

tselekednie: hanem úgy, hogy új Törvényeket szabhat, vagy változtathatja őket; az igazgatás módjába, Új rendet vihet be; vagy akarattya szerint változtathatja: és sem az Ország közönségein, sem egy személynél sem lehet ellene nem mondhat. Vagynak ugyan Titok Tanátsi; (Ministerei) de ezek a' mint szabad tettzése szerint változtattya, úgy tulajdonképen ezek nem is végezhetnek semmit: csak tanácsot adhatnak. Ugy hogy, ha egész Tanács meg edgyezik is valamibe, de ha a' Fejedelemtől nem tettzik; meg nem áll: és ha az egész Tanács ellenkező értelemben van is; a' Fejedelemtől szava — ha úgy akarja — egyedül áll meg. És a' mit végez, arról se maga, se a' Tanács, az Országbeliek közül senkinek szót adni nem tartoznak. Emlében.

Angliába a' Fő Hatalom Felsője, megvagyván osztva a' Király és Ország között. A' Király sem új Törvényt nem szabhat, nem a' régit meg nem változtathatja; sem az Igazgatás rendébe, szabad tettzése szerint, változást nem tehet: de az e' féle eszébe sem jut, mint nemes gondolkodású Urnak. Vagynak ugyan Titok Tanátsi, kiket — a' mennyibe tudom — szabadon választ, az Angliai Nemzetből valókat: de azoknak Tanácsokat követi; és ezek arról az Ország Rendeinek tartoznak számolni; s ha vétkesek meg is büntetnek általok. Idegen,

és

nem a' Nemzetből álló Tanácsot pedig Angliába bé vinni; kivált Hannoverait? E' nem szabad. A' Londoni piaztan áruló kufároknak is van annyi által látálok; hogy ez a' Nemzet szabadsága tetemes megsértése volna: és csak ők sem engednék meg. És réá felelek: hogy ha Felsője III. György Hannoverából, és a' Hannoverai Tanácsal, akarná Anglia gyepöljét vezéreni, hamar ki-borítaná a' lészkerbe ült.

Ezen részbe is Auszria Hannoverával tökéletesen egy Lincába vagyon. Magyar Ország is Angliával, abban; hogy a' Fő Hatalomnak Felsője a' Király és Ország Rendei között megvagyván osztva; mind ezt N. Felsője Josef Császár, utolsó Rendelésébe maga tudtára akarta adni az egész Világnak. A' Király Törvény szerint, semmi új Törvényt nem szerezhet, vagy változtathat; mind éppen Angliába; sem az Igazság ki-szolgáltatása, sem az Igazgatás rendébe. Sőt úgy tettzik hogy a' Magyar Nemzetnek még nagyobb a' szabadsága, mind az Anglusnak annyiba: hogy a' Király mellett lévő Fő belső titok Tanács, a' Magyaroknál nem csak a' Királytól, hanem az Ország Rendeivel együtt választatik; a' Náder Ispány személybe. Továbbá

Az olyan Földes Uraság kormányza alá vettett Országokba, mind Hannovera és Auszria, a' Fejedelemtől, — ha nékie a'

b 2

Fő.

Fő Birodalom u. m. szabad Német Ország meg-engedi, — Országát tettzése szerint nyirheti, szabhattya, a' milyenforma vágásra, némellykor éretlen Tanátsoli akarják; eladhattya, tserélheti, ajándékozhattya szabadon. Az Ország-is tsak urát változtattya; nem természetit. Az olyan Országba, a' Köz Jó az: a' mit az Uralkodónak ítél. Az ő Tanátsai nem Ország Tisztyei, tsak Udvari Tisztek. Ezek mikor ítélnek és tanátskoznak, nem a' magok jóvairól vagy az Országéről; hanem az Urok Javáról ítélnek és tanátskoznak. Az Országba sem egy különös Személynek, vagy Hellységnek, vagy Társaságnak, vagy Nemzetnek kára és haszna meg-nem köthetti az öNyelveket és kezeket; mert ama Köz Jót, az Uralkodó fel tételit (Plánumát) meg-nem akadályoztathattya. Ellenben

Egy szabad Országba mind Anglia és Magyar Ország, a' Király vagy Fejedelem, ha tettzik nékie az Országból ki mehet, és ott hadhattya; de azt kedve szerint senki-nek nem adhattya, nem tserélheti, nem nyirbálhattya külömb formákra. Ha ugyan oda hadgya: akkor az Ország maga magáé; és más Uralkodót válszthat. Az ilyen Országba, a' Köz Jó nem egy Embernek képzelődése, 's a' papirossan lévő boldogságok; hanem ez: hogy az Országba senki, se különös személy, se Társaság, se Nemzet edgyik-is; maga személyébe, Va-
gyon-

gyonyába, vagy igasságaiba meg ne sértelessék. A' Tanátsok nem tsak Udvari Tisztek; hanem Ország Tisztyei: tulajdon magok személyeknek, vagyonoknak, Nemzeteknek, 's ezeknek, és a' többiek Igasságaiknak oltalmi és Birái. Az ő Itéleteknek és Tanátskozásoknak sinor mértéke, a' megmondott igaz köz Jo. És ezeknek immár, 's az ilyen Tanátsoknak, a' Tanáts Székben nem tsak vélekedések: (Opiniojok) hanem valóságos szavak vagyon. Mert a' magáéhoz minden embernek szava van; a' máséről pedig, kivált Uráéről, több méltán meg nem engedtetik senkinek-is, hanem tsak vélekedni.

6. Hannoverába-tulajdonképen szolva, Ország Rendei nintsenek; a' Fő Hatalom Felsége, tsak az Uralkodonál lévén. Ha az Uralkodó egybe gyűjti is őket, és ugy kirefzteli; még is nem Ország Rendei tulajdon képen szolván, hanem tsak az ő szolgálattyába lévő Fő Tisztjei, 's a' Népek elsői Mindnyájon egy aránsu Örökös, vagy fizetett Szólgák. Ezeknek több szabadságok nintsen, hanem a' miben megkérdeztetnek, igazán felelni; 's a' mit parantsolnak, abba tökéletesen engedelmeskedni. A' mit Urok rendelt, végzett, szerzett, kötött; vagy ben az Országba, vagy kün a' Szomszédba; Barátival vagy Ellenségeivel; azt meg érteni; 's magokat ahhoz szabui: de tulajdonképen szolván, nem
b 3 meg

megítélni. Ha ugyan ítélnék is pedig, nem úgy ítélnék mint magok dolgáról; hanem csak mint az Urakéról: mivel ők is az Urakéi. Köztek, és az ő Földeknek nyelvin, Köz Ió, vagy közönséges dolog, és Uralkodo Iava vagy dolga; olyan megkülönböztetett szok, mint a' szabad Országokba: be ezeknél, azoknak az értelmek is különböző, nállok pedig csak éppen egy. Annak a' madárnak melly Hazafiúnak neveztetik közöttek a' Neme sem terem.

A' honnan az ilyen Országokba, a' folytatása és véghez vitele a' Közönséges vagy Uralkodo dolgainak, akár kik által legyen; mind egy. Mert köztek akár egy idegen fizetett Szolga, akár Országbeli Lakos; mindenik egy máskoz hasonló fizetett és Uri Szolga; és akár Katona, akár Polgári Rend, ez akár mitsoda Nemzet, vagy Karbeli ember legyen az; mind egy. Köztök a' Jó Uralkodo midőn a' közönségest tsélozza, a' jónak mértékít a' nagyobb számtól vélfzi. Az a' jó, a' mi főre számlálván, nagyobb számon segéll. Ha edgyket kiméli, akkor a' más terhele. Mert az alatta valok, ambár egymás között Rangra, Tifztségre, Társaságra, Nemzetre meg különböztettek légyenekis: de az Uralkodora nézve, mind hasonlok egy máskoz. Edgyik akármellyik éppen olyan mint más akár mellyik. Ellenben

Angli-

Angliába igaz szabad Ország Rendei vagynak. Ezek az Orzágnak külső és belső minden dolgáiról, úgy ítélnék mint Ország és tulajdon magok dolgaról; nem mint a' Királyérol. Aző Ítéleteknek sinor mértéke, nem az Uralkodo szavaihoz vagy jelentéseihez való vak engedelmesség; hanem a' jónak 's igaznak, az Uralkodo különös halzna és tzelja nélkül való ki keresése; és arról való végzés. Az Angliai közönséges ügyeket illető dolgokban, nem foroghat fenki idegen; és a' Nemzet nélkül 's Nemzetbeli Személyek nélkül, semmi közönségest illető dolog nem esik. Nagy és mind természet szerint való, mind törvényes különbség vagyon, a' mennyibe tudom, az tula don Angliai Birodalom alatt, és a' különböző Nemzetekbe, és Tartományokba. Az Anglus és Irlandus, az Amerikai 's Indiai Tartományok és Nemzetek, a' Fejérek és Szerentsétlen Feketék, többet vagy kevesebbet mind törvényesen különböznek. Ki merné-okos ember az Angliai Parlamentum eleibe, azt ítéletre botsátani: hogy ezek mind egy forma Szabadságnak részefsi; mivel hogy mind egy aránt emberek? A' nagy szivü Anglus Nemzet, minden alatta valoinak boldogságokan i-gyekezik; és nevezetesen a' szegény Feketéknek Sorsokon könyebiteni: de hogy ezekis hozzá hasonlok légyenek; annál inkább hogy ellenben ők annyira meg-alatsónitaltsanak mint emezek, egy Szám alá

b 4

men-

menvén: Nagy és szönyű képtelenségű Igazság volna.

Tsak nem hasonló Magyar Országnek forsa; - hogy Aultria Hannoverához való hasonlatosságát, mellybe semmi külömb-ség nintsen el-halgaissam Angliához. A' Magyar Ország, Ország Rendei olyan Szabad Rendei mint az Anglusoké. Akár melly fenn forgo Országos dologba, nem tsak ítélnek; hanem úgy is ítélnek egyszersmind, mint Ország, 's magok tulajdon dolgába. Nem hogy ők úgy itelnének benne mint a' Fejedelem dolgába: sőt a' Fejedelem, a' király maga is, - ha jól akar benne itélni - nem úgy ítél mint magáéba; hanem mint Ország dolgába. Es ezt ha tet-
tzi jegyezd meg; mint a' leg-fundamentomob Igasságot, mellyben oka vagyon annak a' külömbségnek, melly nem tsak Aultria és Magyar Ország, és a' két Országnek igazgatása között vagyon; hanem a' két Orzágbéli Rendei, Hivatalbéli Urak, vagy Szolgák, Nemesek vagy Parasztok, Polgárok vagy Vitézek, és akár-mitsoda Rendbéli emberek között is. Egy Magyar Nemes ember, - millyenekből állnak tulajdonképen az Ország Rendei. - meg külömböztetett dolog a' maga Parasztyaitól, olyan meg-küloböztetett dolog éppen, mint egy tulajdonos személy, a' maga tulajdonától Törvény szerint. Ennek mint maga tulajdonának, minden boldogságán tel-
lyes

lyes tehetsége szerint igyekezni tartozik, és Nemes szível igyekezik: De hogy ő mellé, egy Korona Tagja mellé, a' maga parasztya egy Rangba, egy szám aló tétések; annál inkább hogy ő maga, az ő eredeti Nemesi Méltóságától meg fosztatván, ar-
ta az alattson forsa vettesek; mellyre a' természet és gondviselés az ő parasztyát hívta; és minden paraszti terheket velle együtt viseljen: ez is a' fenneb említett nagy és szörnyű igazságnak mássa volna! Szörnyű igazság! A' mit Törvény szerint, a' hitelenségnek vétken kívül el nem vesztethet: azt tölle egy tolla vonással, egy nyüves okoskodással (vitiösus syllogismussal) el venni! Ezt látattnak vala némelly rosz Tanácsosok akarni. Mert azt mondták: Egyik ember a' Társaságba olyan mint a' másik. Mely a' Mátyás Király Igasságánál is erőszakosob igazság. Magyar Ország 's Aultria két meg-küloböztetett dolog, a' fenneb irt okok szerint. A Törvény es Igasság olyan adás révés (Commercium) természetű dolog, mint a' pénz: hol miképen élnek velle, szokás és Törvény szerint, annyiba jár. A' mi a' Lajtán tul Igasság: az a' Lajtán innen nem mindenkor Igasság.

7. Hannoverának, 's hogy egybe kaptsoljam - Aultriának, az illendősegen 's Termézet Törvényén kívül, nintsen hatalmuk, - az hatalom Iusert vétetvén, -
hogy

hogy Uralkodo Fejedelmeket kényszerithessék, Hivatali kötelességek és Rörvényeik, vagy Tendelések meg tartására, - értsd a' perfecta obligatiót, Fejedelmek egyfzersmind Földes Urak is. Ellenben Anglia és Magyar Ország, Királyokat mint királyokat, és Hivatálbéli Személyeket, tökéletesen a' Törvény mellé kötheti, és minden illendősegre 's szükséges dologra kötelezve kötelezheti. Nevezetesen

Magyar Orzágon az Örökös Következés meg adása után is, fenn maradt eza' szabadság és szokás; hogy a' Koronázás előtt, az Ország Rendei a' Királynak bizonyos Törvényes fel-tételeket, Conditiont, eleibe írhatnak, - mint a' szabad Német Birodalom Rendei a' Császárnak, - őtet meg köthetik, kötelezhetik; némely dolgokat, melyek Törvény ellen, ne talám addig bé tsufztak, ki köthetnek; melyekre egyszersmind meg is esküszik, és arra Hitevelet-Diplomat-ád az Orzágnak minden Király. Ezeknek a' fel-tételeknek; még a' Sz. István Király Atyai és Királyi Létkéje szerint is, melyet a' Fiának adott volt, - és természet szerint is, két élek vagyon; mintha ezt mondanák: Hogyha ezeket hiteddel fel-fogadod nekünk, és meg tartod, Királyunk lesz: ha pedig nem 's a' t.

Ezekbe a' fel-tételekbe eleiről fogva fel-tették, és ki-kötötték az Ország Rendei

dei, az időhöz képest, a' mi illő' volt; 's a' mit magok jonak itélték; p. o. hogy a' Király Magyar Orzágon lakjék; ehhez némellykor azt is hozzá tévén, mint Albértnek, hogy a' Tsászárságot fel ne váljalja; hogy idegen Hadi sergeket, az Ország edgyezése nélkül bé ne hozzhasson az Országba; Várakba ne szállithassa; ha szükségből bé kell jöniék? Nemzeti Vezérek alatt légyenek; vagy a' benn lévőket vigye ki; a' Tifzségeket Nemzeti Zállogos Emberek viseljék; idegen Zállogtalon emberek fel ne vétessenek réa; az Ado a' Rendei egyezése nélkül ne neveltesék; a' Királyi Jövedelmekből potoltassék; 's a' t. Ha azért az ilyeneknek a' közönységes, vagy Törvényt és Igaságot illető dolgokban, különös Személy, Orvoslást keres; nyughatatlanságé az? Továbbá

8. Az Hannoverai és Ausriai Uralkodok egyszersmind Hannoverának és Ausriának Fejedelmek és Földes Uraik is lévén, és ezekbe a' Tartományokba köz Jö az: a' mit Fejedelmek böltsen jonak itéll; az az a' maga Jova. Tehát természet szerint az ő Ellenségek az, a' ki Uraknak Ellenségek; Baráttok, frigyefsek az, a' ki Uraknak Baráttya és frigyefse. Es szükség, károk, haznok az, a' mi Uroknak szüksége, kára és hafzna. Ellenben mind ő magok, Gyermekek és Szolgájok, mint minden vagyonyok, valami övék; éppen azért

azért hogy övék, az Uroké is. Az Hadat ök állítták-kj, de sem fel-állításába sem le szállításába szavok nintsen; a' kintset ök adgyák, de az Uroké; az ellenséget ök verik meg, de a' nyereség, és az a' Föld is melly Földekhez nevedkedhetik, nem övék; hanem Uroké. Egy szóval köztek ez a' régula: A' mi az Uroké, az az Uroké: és a' mi az övék is, az is az Uroké.

Angliába pedig és Magyar Országban, az Uralkodók a' magok Személyekbe két meg különböztetett Személyt viselnek, u. m. edgyik a' Hannoverai Választó Fejedeleme, a' másik az Ausztriai Ertz Hertzegnek Személyétis egyfzersmind. És e' szerint Hannovera's Anglia, és Ausztria's Magyar Ország egy Személy alatt ugyan, de azon egy Személy alatt, két meg különböztetett Országok. Azért lehet a' Hannoverai Fejedeleme's az Ausztriai Ertz Hertzegnek mint Hannoverai's Ausztriai Fejedelmeknek olyan bajok, költségek, szövetség, Barátságok, és ellenségek, Hadak és Békefségek; mellyek Angliát és Magyar Országot, s következképen Királyokat is mint Királyokat, egy tsepnyébe sem illetik. Meg lehet az: hogy nem csak az Anglusnak és Magyaroknak, de még Királyoknak is mint azó Királyoknak, nem mind szövetségese, ellensége, vagy Barátja az, a' ki Királyoknak, mint

nem az ő Királyoknak ellensége Barátja's a' t. Lehet ezeknek olyan szükségek károk hasznok, melly Angliának's Magyar Országának és a' két Nemzetnek nem szüksége sem kára vagy haszna. A' mit az Angliai és Magyar Király mint Királyok, ellenségtől nyernek, azt nem magoknak nyerik, hanem az Országának és Nemzetnek. Annál inkább a' mit a, Koronához tartozó Földekből viszfza vésznek; azt nem ellébbi Nemzetbeli Uraknak adni hanem Idegennek; vagy magáénak tartani: igen gyenge Logica volna ott, a' hol, a' Királynak egy tsapalatnyija lints mint tulajdona, hanem maga is mint azon egy Testnek Feje az Országé, a' Király és azó Tanácsosai, hanemha Kötések által, a' két Ország dolgát és baját, szükség és jövedelmit, nyereségét és kárát, Szolgáló emberelt és Vitézlo seregeit öfve nem zavarhattya, és természet szerint nem teheti edgyé. A' két Országnak kintse, Jövedelme, nem mehet egy Kints Tartó Háza. Mert Hannoverába's Ausztriába a' Kints és minden Jövedelem Országostól a' Fejedeleme. Angliába's Magyar Országban pedig az Országé Királyostól; és valamiképen Hannovera nem tartozik az Anglus nemzet Adóságát fizetni; szinte ugy nem tartozik a' Magyar Nemzet az Ausztriai kintset szaporítani. Magyar Országban valamint Angliában minden közönséges Jövedelemnek tulajdonosa az Ország

és Nemzet; 'a' kiknek ez 'a' kezeken forog 'a' leg kisebbtől fogva 'a' leg nagyobb-
 ikig az Ország szolgái tulajdon képen; 'a'
 Királynak pedig 'a' ki őket teszi; 'a' mint
 csak Királyi Hivatallya szerint teszi ö-
 ket, úgy csak is Hivatallya szerint való
 szolgái. Az Orzágnak tartoznak számol-
 ni, és Ország 's' Hazafiainak, 's' Nemzet-
 bélieknek kell lenni; még pedig olyanok-
 nak; hogy ha kárt téstnek, füstön meg le-
 hetsen keresni, Zállogos embereknek. Zál-
 logtalan embereknek pedig, még ha Haza-
 fia és Nemzetbéliek volnának is, annál
 inkább Idegeneknek, és idegen Nemzetbéli-
 eknek nem lehet lenni. 'A' Király is mint
 Auszriai Értz Hertzeg, természet szerint 'a'
 Magyar Korona alatt főhelt is, sem egy
 Szolga Birot, sem egy Mágnást nem tehet,
 mint Magyar Király pedig éppen úgy tse-
 lekedhet, hogy Auszriai 's' Bétsi vagy más
 idegen Embereket tégyen, mint az Anglus
 Király bizhattya Anglia Orzága Jövedel-
 meit, nem Nemzetbéli Személyekre hanem
 Hannoveranufakra. Továbbá

Ha egy szabad Országba mint Anglia
 és Magyar Ország, 'a' közönséges Jövede-
 lem az Orzágé; tehát 'a' közönséges szük-
 ség is az Orzágé; és valamiképen az Or-
 zág dolga, 'a' Jövedelemnek kutféit ki
 találni, és folyamattya anyira szaporita-
 ni; hogy 'a' közönséges szüksegre elégséges
 legyen; úgy az Ország dolga az is, hogy
 szük-

szükség felett az Adó mint edgyik de ter-
 hes kulfő ne neveltsék. és hogy 'a' Jöve-
 delem tálak az Ország, szüksegeire fordít-
 talsék; ezek is pedig ok nélkül ne szapo-
 rittatsanak. Innen 'a' Hadak tartása egy
 fő szükfég lévén, következik hogy az Ha-
 zabéli és Nemzeti fenn álló Hadak is ok
 nélkül ne szaporittatsanak; amál inkább i-
 degen Hadak az Ország terhére ne tartat-
 sanak az Országba. Valamilyen képte-
 lenfég volna Angliába, szükfég és különös
 edgyezés kívül Hanoverai Katonát látni:
 Szinte úgy meg nem foghattya jozan okof-
 ságu ember, hogy az Auszriai Hadak Bé-
 kelség idején is Magyar Orzágon laknak,
 az Ország kintfit eméltik, és 'a' Lakolo-
 kat szállással, élés adással, 's' hordással
 terhelik.

'A' miképen Auszria természet szerint
 meg - különböztetett Ország Magyar Or-
 zágtól; úgy az Auszriai Hadak is külö-
 böző Hadak 'a' Magyar Orzágiaktól. 'A'
 Magyar Orzági Hadak az Orzágé tulaj-
 donképen mint 'a' kints, nem csak 'a' Ki-
 rályé, mert itt ez 'a' Regula: hogy 'a' mi
 az orzágé, az az Orzágé; 's' 'a' mi 'a'
 Királyé is, az is az Orzágé. 'A' Magyar
 Hadak 'a' Magyar Ország Kintfin élnek,
 mellyhez az Auszriaiaknak semmi kereset-
 tek nem lehet. Az ő Baráttok 's' ellensé-
 gek az, 'a' ki az Ország Baráttya 's' ellen-
 sége. És így nékik az ugyan ellenségek, 'a'
 ki

ki a' Királynak mint Királynak ellensége; de a' nem ellenségek, a' ki a' Királynak mint nem Királynak ellensége. Az Ausztriai Hertzeg ellensége nékiek nem ellenségek; az Ausztriai Hadaknak pedig akár legyen az ő Országoknak ellensége valaki akár nem; de ha Uroknak ellensége, 's az Urok azt mongya nekik; ez a' Nemzet vagy ember nekem ellenségem; tehát ha száz mértföldnyire van is az a' Nemzet vagy ember, ha soha egy Ausztriai embert nem látott is a' Szemével, még is nékiek ellenségek. Továbbá lehet Ausztriának olyan ellensége, a' ki Magyar Országának Baráttya. Magyar Ország ugyan és Ausztria boldogok lehetnek. Mert egy Fejek lévén, és kétleg kívül az Ausztriai Értz Hertzeg igen jó Baráttya lévén a' Magyar Királynak 's e' meg annak, okkal modda egyik a' másikat hathatosán felelheti. De különben mint Ausztriai Hertzeg a' Magyar Földre bé nem szállíthat egy Ausztriai katonát is; hanem ha vagy szövetség mellett, vagy ne talám mint ellenség; mint Magyar király pedig különben nem szállíthattya, hanem mint Magyar Hadakat, és Ország seregeit. Az Ország seregeinek pedig az Ország hűségére, és Haza Törvénye oltalmára kell meg- és künni. Vezéreknek, alsóbb és felsőbb Tiszteknek nagy szükségén kívül, a' köz legényeknek is mind Országbelieknek kell lenni. Mert nem csak az: hogy az Hazafia és Nemzetbeli katona,

Az Haza ellensége ellen, természet szerint jobb Katona-is az idegennél, mint a' mostani Török Háboru, 's a' Vitéz Huszárok jeles példája bizonyítja: hanem tellyességgel az okosság, és minden szabad Országok idvességes Törvények ellen való dolog; hogy Hadainak Vezérei és Tíztyei idegenek, Haza, Nemzet hűségére nem kötelelek legyenek; és hogy egy Haza és Nemzet, minden szentségeinek Oltalmi olyanok legyenek: kiknek szemeket azoknak a' drága szentségeknek fénye tsipi; és a' kik a' Nemzetnek olyan tsudálatos Baráti, hogy felsőbb Tíztye parantolattyával, akár mellyik alsóbb Tízti a' föbb föbb Hazafia Mázára menni, annak Urát el fogni, egy szoval akármely orába ellensége lenni: fejbe és betsülletibe járo el mulhatatlan Köteletségének tartya; a' Törvényre leg kisebbet sem hajtván. Mert t.i. ezek nem az Haza és Nemzet, hanem a' Király hivei. De egy szabad Országba miért különböztetné meg magát a' Király az Orzágtól; maga Hadát az Ország Hadától; annál inkább, miért kívánná, hogy az Ország Hada-is a' maga Hada legyen; 's azon fellyül idegen Hadai is legyenek szüntelen az Országba? Hanemha éppen az Ország ellen. Nem csak a' seregek, de még egy különös Személy is az Országba, valaki nem az Haza hive, és valaki az Hazától meg különbözve, csak a' Fejedelem hive, az Haza szolgálatyában nem lehet; és nem tartat-

tathatik Haza Baráttjának, hanem Auszria Ertz Hertzege Baráttjának. És ez az oka hogy az idegenek, kik nemcsak nem Hazafiak, hanem különösen csak az Uralkodó Hívei, és fizetett Szolgái. az Hazában közönlégesen kellejenek.

Es innen vagy on már a Magyaroknak, az Idegeneknél annyira el-híresedett gyűlölségek, a Németek ellen. Nem a Németeket kell venni, hanem az Idegeneket közönlégesen. Meri a' miképen a' Napkeleti Nemzetek minden Európaiakat Frankoknak neveznek: úgy a' Magyarok is, valakik hasított és hasított köntösbe járnak, akármit is a Nemzetbeliek legyenek, mind Németeknek hívják. De nem azért van szó ellenek, hogy Németeknek gondolják őket, valami Nemzeti gyűlölségből: hanem azért, hogy a' hány idegen Nemzetet egy Hazafi az Haza szolgálatyába meg lát, mind annyi tsorbáját látja benne Törvényinek; és elközvit Nemzete, Hazája, Szabadsága és Boldogsága romlásának; félti Hazáját tőltől is; bizonyos lévén, hogy azok közül edgyik is, nintsen az Haza szolgálatyába, hanem különösen csak az Fejedelem Szolgája; Auszriai és nem Hazabeli szolga; 's nékie a' jó, nem az a' mi az Hazának 's Nemzetnek; hanem csak a' mi Urának jó.

De a' mi ebbe a' furtsább az; hogy még az Országba lévő magokat Németek

nek nevező Idegenek, zognak inkább az Haza ellen. Azokról szolván csak éppen, a' kik olyanak; lez alább nem mondok sokat, ha azt mondom: hogy közelebb száznak odva kezdettek vala egy Hazafiára nézni, minekutánna az Hazából el-töltek, és a' jobb és bizonyoson mind tanultabb, mind alkalmasabb, mind hivebb Hazafi szájából ki-vett Kenyérrel meg-hiztak; akkor osztán ok állanak fellyül, sajnálni 's irigyleni kezdik, hogy egy szegény Nemés ember szegényebb mint ok, de Urabb: mert szabad: ok pedig Urak volnának, de a'val a' Szabadsággal nem bírnak; és azért olyan természet szerint való ellenégek, mint a' születt Szolga az Urnak; ezeknek éjjel nappal izirkáló, (contralorjai,) veszedelmeket károkat örülik, nem segélik. Ezer példa csak a' Horja lármája, és ezek az alattsonok el rontják más érdemeinek is betűlleteket, 's osztán a' Magyarok lármáznak!

9. Hannoverának és Auszriának mind egy, a' Fejedelem akár maga személyébe lakják ott, akár más által igazgassa; és ekkor ismét mind-egy, hogy az, a' ki által igazgattya akármitsoda nemzetből, és akár idegen akár Lakos legyen: mind egy, akár ez a' Nemzet nyelvét tudgya vagy értse, akár nem? az is mind egy, ezt akár Vitéz Királynak, akár Fejedelmi Biztosnak, Generalisnak vagy Kapitanynak

nevezze. A' minek tettzik, annak nevezheti: ő maga az hol van, onnan minden Rendeléseit meg teheti. Az Országának mind egy. Következésképen

Mind egy az is, a' Fejedelem maga tudé Hannoverai vagy Ausriai nyelven; mert ha egy Magyart, a' ki azt a' Nyelvet nem tudgya, el - küldhet maga képében: maga annál inkább szabadon nem tudhat.

A' melly követek Ausriához és Hannoverához jönek, akár oda menyenek, vagy Londonba és Budára mind egy: mert nem az Orzággal, hanem az Urával van dolgok; ez a' hová tettzik oda mehet. A' követeknek velle van dolgok; és a' hol van oda kell menniek. A' közönséges dolog nem illeti az Országot, hanem csak az Urat. Ellenben

Angliának és Magyar Orzágnak nem így van dolga: A' Király az Orzágon kívül, és Ország Rendei nélkül semmi végzéseket nem tehet, Rendzabo (Normalis) Parantfolatokat nem adhat; melly miatt történt hogy sok Száz Rendelések, mint erőtlenek, füstbe mentek. Azért a' Királynak az Országba kell lakni. Ki mehet ugyan az Orzágból; de akkor az Ország igazgatását másra kell bízni, nem idegenre pedig; hanem az Ország Rendei közül való Nemzeti Személyre. Millyen Magyar Or-

Orzágon a' Nádor Hány, mint törvényes V. Király; idegen Nemzetre törvényesen nem bízhattya.

A' mi a' Nyelvet nézi: Angliába is volt idő nem régibe, midőn Királya a' Nemzet nyelvét nem tudta; de a' Fia meg tanulta. Magyar Ország ezzel nem ditelkedhetik. Harmadfél száz Esztendőtol fogva nem tudgyák Királyai a' Nemzet nyelvét. A' Király 's a' Nemzet egy - másra nézve, néma is süket is volt. Es ez a' későbbi fővebb oka, hogy a' Nemzet a' pallerodásba, és világosodásba; melly más képen nem lehet, csak a' Nemzeti nyelven, ily kétfőre kezdette magát elő venni. Mert a' Királyéhoz való kedv keresést, elébb betöltötte mint a' Haza boldogságát. Elő vette azért Déák nyelvét, azt a' nyelvet; mely az anyai nyelv mellett, a' Tudományoknak kapuja, a' Nemzeti nyelv félre tételével pedig, a' tudatlanságnak mestere, 's vaklágra vezérő vezér. Eről hogy mifőda Nyelven beszélljen a' Király Törvény nintsen; mint arról hogy az ember a' vizeen hajon 's a' szárazon szekerem járjon; de a' természet és illendőség hozza, hogy a' kit egy olyan ditőfséges Ország mint Magyar Ország avar betölt meg, hogy Királyává tészi; annál inkább mikor arra a' következtetést is még - adgya Fiuról Fiura, és Léányról Léányra: attól meg - érdemi mind a' szeretettnek, mind a' betöltötnak azt a' vizion-

nevezze. A' minek tettzik, annak nevezheti: ő maga az hol van, onnan minden Rendeléseit meg teheti. Az Országának mind egy. Következésképen

Mind egy az is, a' Fejedelem maga tudé Hannoverai vagy Ausriai nyelven; mert ha egy Magyart, a' ki azt a' Nyelvet nem tudgya, el - küldhet maga képében: maga annál inkább szabadon nem tudhat.

A' melly követek Ausriához és Hannoverához jönek, akár oda menyenek, vagy Londonba és Budára mind egy: mert nem az Orzággal, hanem az Urával van dolgok; ez a' hová tettzik oda mehet. A' követeknek velle van dolgok; és a' hol van oda kell menniek. A' közönséges dolog nem illeti az Országot, hanem csak az Urat. Ellenben

Angliának és Magyar Orzágnak nem így van dolga: A' Király az Orzágon kívül, és Ország Rendei nélkül semmi végzéseket nem tehet, Rendzabo (Normalis) Parantfolatokat nem adhat; melly miatt történt hogy sok Száz Rendelések, mint erőtlenek, füstbe mentek. Azért a' Királynak az Országba kell lakni. Ki mehet ugyan az Orzágból; de akkor az Ország igazgatását másra kell bízni, nem idegenre pedig; hanem az Ország Rendei közül való Nemzeti Személyre. Millyen Magyar Or-

Orzágon a' Nádor Hány, mint törvényes V. Király; idegen Nemzetre törvényesen nem bízhattya.

A' mi a' Nyelvet nézi: Angliába is volt idő nem régibe, midőn Királya a' Nemzet nyelvét nem tudta; de a' Fia meg tanulta. Magyar Ország ezzel nem diltelkedhetik. Harmadfél száz Esztendőtol fogva nem tudgyák Királyai a' Nemzet nyelvét. A' Király's a' Nemzet egy - másra nézve, néma is süket is volt. Es ez a' későbbi fővebb oka, hogy a' Nemzet a' pallerodásba, és világosodásba; melly más képen nem lehet, csak a' Nemzeti nyelven, ily kéfére kezdette magát elő venni. Mert a' Királyéhoz való kedv keresést, elébb betöltette mint a' Haza boldogságát. Elé vette azért Déák nyelvét, azt a' nyelvet; mely az anyai nyelv mellett, a' Tudományoknak kapuja, a' Nemzeti nyelv félre tételével pedig, a' tudatlanságnak mestere, s vaklágra vezérő vezér. Eről hogy miféle Nyelven beszélljen a' Király Törvény nintsen; mint arról hogy az ember a' vizeen hajon's a' szárazon szekerem járjon; de a' természet és illendőség hozza, hogy a' kit egy olyan diltőséges Ország mint Magyar Ország avar betölt meg, hogy Királyává téfzi; annál inkább mikor arra a' következtetést is még - adgya Fiuról Fiura, és Léányról Léányra: attól meg - érdemi mind a' szeretettnek, mind a' betöltetnek azt a' vizion.

vizszontaglását; hogy a' Korona Örökösse a'
Korona nyelvét tudgya,

A' Királyok mellett lenni szokott kö-
vetek Uraknak képeket viselik, és nagy U-
rak. Angliába a' kiknek az Országgal van
Ügyek, Londonba mennek; erre felénk
Bétsbe olyan méltóságok talám pompásob-
ban lakhathának; de azok, a' kiknek a'
Magyar Király, mint Magyar Királlyal
van dolgok, könnyen meg érhetik, hogy a'
mit az Ország Rendei hírek nélkül kötnék,
vagy oldanak; mind kötetlen mind oldat-
lan marad.

Sok apróbb és nagyobb elő forduló
kérdések vagynak még, és lehetnek. E-
zekből mind azáltal úgy itélem, egy Ha-
za Léánya, vagy egy jó szívű Idegen is,
tfak a' természet világánál meg ítélnéti;
hogy valyon az ilyen dolgok, tfak tfupa
nyughatatlanfágoké a' Magyaroknak? Fő-
nem ide illiké az inkább, a' mit a' Ma-
gyarok Köz beszédbe mondanak: Vert vi-
fzen verettent. En nekem úgy tétzik, hogy
ezen rövid elmélkedés rendibe, kézbe ad-
tam a' közönséges Koltfot; ohajtván tiszta
szívemből, hogy mint Nemes Hazámnak
lépéseit, úgy a' gyengébbek és idegenek i-
téletét, minden részre hajlás, és előre vett
vélekedések nélkül, a' tiszta igaz világosság
vezérelve. A' teremtes felséges munkájába-
is, az első nap a' volt hogy: légyen vi-
lágos.

lágosság; azután a' több napoknak mun-
kái, tsak mint egy, a' válszto mesterfég-
nek tsudái voltak; és azok után végre,
úgy állott elő a' világ piattzára, a' leg na-
gyobb tsuda, az okos teremtetett állatt.
Nagy vizsgálással telyes reményfég biztat,
hogy a' világofodás első tsudája, immár a'
Hazába meg - vagyon; és a' meg - válásnak
munkái is; egy más - után természet szerint
fognak következni. Meg - válnak a' Ma-
gyar Korona Tartományai, az Auszriai
Tartományoktól; a' Magyar Király az Au-
szriai Ertz Hertzegetől; a' Budai Udvar a'
Bétsi Udvartól; Magyar Ország Auszriától;
és mindeniknek Fiai és Sorfa, a' másiké-
től; mint meg - váltak volt a' viz a' száraz-
tól és a' Vizek a' Vizektől. És meg lesz ez
a' remek tsuda végtére, hogy Magyar Or-
szág Auszriától, 's ez attól meg válva, min-
denik boldog és tsendes léfzen; Felséges
II. Léopold a' leg tsendesebb és ditsősé-
gebb Magyar Király; 's Magyar Ország
egy léfzen a' leg szebb és szerentsébb Or-
szágok közül.

